

Märkning av tillsatser när de säljs som sådana

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

När livsmedelstillsatser säljs som sådana finns särskilda märkningskrav. Kraven på märkningen är olika för tillsatser som säljs mellan företag och tillsatser som säljs direkt till konsumenten. Här hittar du vilka krav som ställs.

Märkning av tillsatser som ingredienser i livsmedel

Hur livsmedelstillsatser som ingår i ett färdigt livsmedel ska anges i en ingrediensförteckning och i annan del av märkningen framgår av förordning (EU) nr 1169/2011 och tas inte upp på den här sidan.

Ingredienser

Ytterligare obligatoriska uppgifter för vissa typer eller kategorier av livsmedel

Livsmedel som innehåller vissa färgämnen måste ha särskilda uppgifter i märkningen, utöver vad som framgår av artikel 18-22 i förordning (EU) nr 1169/2011. Det framgår av artikel 24 och bilaga V i förordning (EG) nr 1333/2008.

Hur tillsatser ska anges i ingrediensförteckningen (se under rubriken Märkningskrav för livsmedel som innehåller vissa färgämnen)

Märkning av tillsatser som säljs mellan företag

Det finns särskilda märkningsbestämmelser för tillsatser som inte säljs till slutkonsument, till exempel för tillsatser eller tillsatsblandningar som säljs mellan företag. Reglerna gäller oavsett om tillsatserna säljs var och en för sig, blandade med varandra och/eller blandade med andra ingredienser. Se artikel 21 och 22 i förordning (EG) nr 1333/2008.

Märkningen på förpackningar med tillsatser ska vara synlig, klart läsbar och outplånlig. Av reglerna framgår att informationen ska vara på ett språk som lätt kan förstås av köparna. Livsmedelsverkets tolkning är att märkningen på förpackningar med tillsatser som säljs som sådana bör vara på svenska för att säkerställa att köparen/användaren får korrekt och tillräcklig information. Informationen får även samtidigt anges på andra språk än svenska. Se artikel 21 i förordning (EG) nr 1333/2008.

Allmänna märkningskrav för tillsatser som säljs mellan företag

I artikel 22 i förordning (EG) nr 1333/2008 framgår i detalj vilka märkningsuppgifter som ska finnas på en förpackning med tillsatser eller tillsatsblandningar som säljs mellan företag.

Syftet med artikeln är att företaget som köper tillsatsen eller tillsatsblandningen ska få den information det behöver för att i sin tur kunna använda tillsatsen enligt kraven i lagstiftningen.

Kraven gäller förpackningar eller behållare som innehåller

- en tillsats
- en blandning av flera tillsatser
- en blandning av en tillsats och annan/andra ingrediens/er
- en blandning av flera tillsatser och annan ingrediens eller andra ingredienser
- tillsatser där andra ämnen har tillförts

Följande information ska finnas på en förpackning med livsmedelstillsatser:

Namn eller E-nummer

Namn och/eller E-nummer för varje tillsats ska framgå av märkningen. Uppgifterna kan också ingå i en försäljningsbeskrivning. De namn och E-nummer som ska användas är de som har fastställts i förordning (EG) nr 1333/2008. Se artikel 22.1a i samma förordning.

Uppgift om att tillsatsen är avsedd för livsmedel

Det ska framgå att produkten som säljs ska användas till livsmedel generellt eller begränsat, till exempel till en specifik livsmedelskategori. Uppgifterna som ska användas på förpackningen är "för livsmedel" eller "för begränsad användning i livsmedel". Man kan också använda en mer specifik hänvisning till den användning i livsmedel som tillsatsen är tänkt att användas för. Se artikel 22.1 b) i förordning (EG) nr 1333/2008.

Tänk på

I vissa fall finns särskilda krav för specifika tillsatser när de säljs som sådana. Till exempel får natriumnitrit märkt "för användning i livsmedel" bara säljas blandat med salt eller saltersättning. Se bilaga II, del A.2.7 i förordning (EG) nr 1333/2008.

Förvaringsanvisningar

Vissa tillsatser och tillsatsblandningar kan behöva förvaras på särskilt sätt, till exempel i kyla, för att ha god hållbarhet. Det ska i så fall framgå av märkningen. Se artikel 22.1 c) i förordning (EG) nr 1333/2008.

Spårbarhet

På en förpackning med tillsatser ska det finnas en uppgift som gör det möjligt att spåra från vilket parti eller vilken sändning produkten kommer. Krav på identifikationsmärkning finns även i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 1993:20) om identifikationsmärkning av livsmedelspartier. Det finns inget som hindrar att företagaren använder de här reglerna för att kunna spåra ett parti. Se artikel 22.1 d) i förordning (EG) nr 1333/2008.

Bruksanvisning

Om det inte går att använda en tillsats på rätt sätt utan bruksanvisning, finns krav på att bruksanvisning ska anges, till exempel i form av en spädninganvisning. Se artikel 22.1 e) i förordning (EG) nr 1333/2008.

Kontaktuppgifter

Kontaktuppgifter för tillverkare, förpackare eller säljare ska finnas på förpackningen. Företagen behöver inte finnas inom EU, utan kan finnas utanför unionen. Se artikel 22.1 f) i förordning (EG) nr 1333/2008.

Uppgift om mängd av ingående tillsatser

På förpackningen ska det även finnas uppgifter som gör det möjligt för användaren av tillsatsen/tillsatsblandningen att inte överskrida eventuella maximihalter. I förordning (EG) nr 1333/2008 står följande: *"En uppgift om högsta mängd av varje beståndsdel eller grupp av beståndsdelar som endast får förekomma i en begränsad mängd i livsmedel och/eller lämplig, tydlig och lätt begriplig information som gör det möjligt för köparen att följa bestämmelserna i denna förordning eller annan tillämplig gemenskapslagstiftning; om samma mängdbegränsning gäller för en grupp beståndsdelar som används var för sig eller tillsammans, får det sammanlagda procenttalet anges som en enda siffra; mängdbegränsningen ska anges antingen med siffror eller enligt quantum satis-principen".* Se artikel 22.1 g) i förordning (EG) nr 1333/2008.

Livsmedelsverkets tolkning av lagtexten är att mängderna av de olika tillsatserna som har använts i en tillsatsblandning ska framgå av märkningen, för att nästa led i livsmedelstillverkningen ska kunna följa lagstiftningen. Det är även tillåtet att ge informationen på annat sätt, så länge det är möjligt för köparen att följa lagstiftningens krav. Här får tillverkaren av tillsatsblandningen själv välja vilket sätt han eller hon föredrar. Av artikeln framgår inte i vilken enhet mängderna ska anges, utan tillverkaren av tillsatsblandningen kan själv välja.

Tänk på

I tillsatsförordningen ses även *quantum satis* som en form av mängdbegränsning, även om det inte finns någon numerisk maximihalt. Det innebär att också mängderna av de tillsatser som får användas enligt *quantum satis*-principen måste framgå av märkningen. Man kan även välja att ge informationen på annat sätt som gör det möjligt för köparen att använda tillsatserna på rätt sätt i sin produkt.

Quantum satis -definition

I förordningen står att "om samma mängdbegränsning gäller för en grupp beståndsdelar som används var för sig eller tillsammans, får det sammanlagda procenttalet anges som en enda siffra". Grupper av tillsatser som avses är till exempel sorbinsyra och dess salter, fosforsyra och dess salter och så vidare, där maximihalten anges gruppvis. Se artikeln 22.1.g) i förordning (EG) nr 1333/2008.

Uppgift om allergener

Det måste alltid framgå av märkningen om tillsatsen eller andra ämnen som används i tillsatsen eller tillsatsblandningen har framställts från eller ur en allergen. Se artikel 22.1 j) i förordning (EG) nr 1333/2008. Vilka allergener som omfattas framgår av bilaga II i förordning (EU) 1169/2011.

Allergena ingredienser

Datum för minsta hållbarhet

Datum för minsta hållbarhetstid eller sista förbrukning ska anges. Andra datum, exempelvis produktionsdatum, är frivilliga uppgifter. Se artikel 22.1 i) i förordning (EG) nr 1333/2008.

Nettomängd

Nettomängd ska anges. Med nettomängd menas nettokvantitet. Den kan anges antingen i vikt- eller volymenhet, utifrån produktens fysiska egenskaper. Se artikel 22.1 h) i förordning (EG) nr 1333/2008.

Ingrediensförteckning

Förpackningar eller behållare med

- en blandning av tillsatser
- en blandning av tillsatser och annan ingrediens eller andra ingredienser

ska ha en förteckning med alla ingredienser inklusive tillsatserna i fallande skala. Ordningen i förteckningen bestäms av ingrediensernas procentandel av produktens totala vikt. Se artikel 22.2 i förordning (EG) nr 1333/2008.

Förteckning över bärare, lösningsmedel med flera

Även ämnen som sätts till tillsatsen för att underlätta lagring, försäljning, standardisering, utspädning eller upplösning, ska framgå av en förteckning på förpackningen eller behållaren. Det kan vara tillsatser eller andra ingredienser. Ämnena ska anges i fallande skala efter deras procentandel av produktens totala vikt. Exempel på dessa ämnen är olika former av bärare och lösningsmedel. Se artikel 22.3 i förordning (EG) nr 1333/2008.

Vissa märkningsuppgifter kan lämnas i särskild handling

Det är möjligt att lämna vissa av märkningsuppgifterna på annat sätt än på själva förpackningen eller behållaren med tillsatser. Se artikel 22.1-3 i förordning (EG) nr 1333/2008 om tillsatser.

Uppgifterna som inte behöver anges på förpackningen eller behållaren ska i sådant fall anges i handlingar som levereras senast samtidigt med produkten. Dessutom förutsätter undantaget att uppgiften "ej för försäljning i detaljhandeln" anges väl synlig på förpackningen eller behållaren. Se artikel 22.4 i förordning (EG) nr 1333/2008.

Definition av detaljhandel finns i förordning (EG) nr 178/2002.

Detaljhandel för livsmedel av animaliskt ursprung

Undantag från märkningskrav

För tillsatser som levereras i tankar räcker det att märkningsuppgifterna som ska finnas på en förpackning med tillsatser endast anges i en medföljande handling som överlämnas samtidigt med leveransen. Storleken på tanken regleras inte. Se artikel 22.5 i förordning (EG) nr 1333/2008.

Märkning av tillsatser som ska säljas till slutkonsumenter

Exempel på tillsatser som brukar säljas direkt till konsument är citronsyra, askorbinsyra, natriumbensoat, bakpulver och hushållsfärg för livsmedel.

Tillsatser eller tillsatsblandningar som säljs direkt till slutkonsument ska vara märkta enligt de krav som finns i förordning (EU) nr 1169/2011 med tillägg av de särskilda märkningskrav som framgår av förordning (EG) nr 1333/2008. Se artikel 23.1 i förordning (EG) nr 1333/2008.

Information och märkning

Observera att de här reglerna gäller tillsatser som säljs som sådana och inte när tillsatser ingår i ett annat färdigt sammansatt livsmedel. I det fallet är det enbart reglerna om märkning i förordning (EU) 1169/2011 som gäller.

Reglerna gäller tillsatser som säljs till slutkonsumenter i form av

- enskilda tillsatser
- tillsatser blandade med andra tillsatser
- enskilda tillsatser blandade med annan ingrediens eller andra ingredienser
- flera tillsatser blandade med ingrediens eller andra ingredienser.

För att få säljas måste dessa tillsatser/tillsatsblandningar vara märkta med vad som framgår av artikel 23 i förordning (EG) nr 1333/2008.

Observera att det i vissa fall finns begränsningar för vilka tillsatser som får säljas direkt till konsument. Det gäller till exempel färgämnen. I bilaga II, del A, punkt 2.5, till förordning (EG) nr 1333/2008 hittar du vilka färgämnen som inte får säljas direkt till konsument.

Uppgifter som ska finnas med på en förpackning med tillsatser utöver de krav som anges i förordning (EU) 1169/2011

Namn och E-nummer

Både tillsatsernas namn och E-nummer måste finnas med i märkningen av tillsatser. De E-nummer och namn som har fastställts i förordning (EG) nr 1333/2008 ska användas. Det är också tillåtet att märka produkten med en försäljningsbeskrivning som innehåller både namn och E-nummer på varje ingående tillsats. Se artikel 23.1 a) i samma förordning. Detta krav gäller inte för bordssötningsmedel. Se artikel 23.2 i förordningen.

Märkning av bordssötningsmedel

Uppgift om att tillsatsen är avsedd för livsmedel

I märkningen av tillsatsen eller tillsatsblandningen ska det anges att den är avsedd att användas i livsmedel. Uppgiften "för livsmedel", "för begränsad användning i livsmedel" eller en mer specifik hänvisning till den avsedda användningen i livsmedel ska finnas på förpackningen. Se artikel 23.1 b) i förordning (EG) nr 1333/2008.

För tillsatser som säljs direkt till slutkonsument finns också andra krav. Förordning (EU) nr 1169/2011 ställer krav på att kategorinamn (tidigare så kallade funktionsnamn) ska anges i ingrediensförteckningen för färdigförpackade livsmedel som säljs till konsument. Det innebär att även färdigförpackade tillsatser som säljs till konsument ska ha kategorinamnet (funktionsnamnet) utskrivet i de fall krav på ingrediensförteckning finns.

Hur livsmedelstillsatser ska anges i ingrediensförteckningen

Exempel

Bakpulver är ofta en blandning av flera tillsatser och ibland även andra ingredienser vilket innebär att det finns krav på ingrediensförteckning. När tillsatserna anges i ingrediensförteckningen ska dessa anges med kategorinamn följt av tillsatsens E-nummer eller vedertaget namn.

Märkning av bordssötningsmedel

Bordssötningsmedel är beredningar av tillåtna sötningsmedel som kan innehålla andra livsmedelstillsatser och/eller livsmedelsingredienser och som ska säljas till konsumenter som ersättning för sockerarter. Definitionen för bordssötningsmedel hittar du i artikel 3.2 g) i förordning (EG) nr 1333/2008.

Bordssötningsmedel finns i olika former, till exempel tableter som används för att söta kaffet.

Bordssötningsmedel finns även i ströform för att användas till att baka med i hemmet och annat. Företag som vill använda sötningsmedel i sina produkter måste uppfylla kraven i förordning (EG) nr 1333/2008.

Vilka sötningsmedel och andra livsmedelstillsatser som är godkända att använda i bordssötningsmedel hittar du under kategori nummer 11.4, Bordssötningsmedel, i bilaga II, del E, i förordning (EG) nr 1333/2008.

Utöver de allmänna märkningskraven i förordning (EU) nr 1169/2011 ska det på ett bordssötningsmedel framgå av försäljningsbeskrivningen vilket eller vilka sötningsmedel som ingår enligt: "[sötningsmedlets eller sötningsmedlens namn]-baserat bordssötningsmedel". Det gäller för alla typer av bordssötningsmedel. Se artikel 23.2 i förordning (EG) nr 1333/2008.

Exempel angivande av bordssötningsmedel

Sackarin och cyclamatbaserat bordssötningsmedel.

Steviolglykosiderbaserat bordssötningsmedel.

Varningstext

När sockeralkoholer och/eller aspartam ingår i ett bordssötningsmedel ska viss varningstext finnas i märkningen:

- Sockeralkoholer: "Överdriven konsumtion kan ha laxerande verkan."
- Aspartam: "Innehåller en källa till fenylalanin."

Se artikel 23.3 a) och b) i förordning (EG) nr 1333/2008.

Även andra livsmedel än bordssötningsmedel ska ha extra märkning om de innehåller sötningsmedel, sockeralkoholer eller källor till fenylalanin.

Ytterligare obligatoriska uppgifter för vissa typer eller kategorier av livsmedel

Särskild information till konsument om bordssötningsmedel

Tillverkare av bordssötningsmedel ska på lämpligt sätt ge konsumenterna den information som behövs för att de ska kunna använda bordsötningsmedlet på ett säkert sätt. Se artikel 23.4 i förordning (EG) nr 1333/2008.

Information kan lämnas på olika sätt, till exempel på produktetiketter, webbplatser, genom telefonlinjer för konsumentinformation eller på försäljningsstället. Se skäl nummer 18 i förordning (EG) nr 1333/2008.

I artikel 27 i förordning (EU) nr 1169/2011 finns dessutom krav på bruksanvisning enligt följande:

"Bruksanvisningen för ett livsmedel ska vara utformad så att livsmedlet kan användas på ett ändamålsenligt sätt."

Bruksanvisning

Livsmedelsverkets tolkning är att bruksanvisningen måste finnas på förpackningen om det finns risk att konsumenten får i sig allt för stora mängder. Informationens utformning måste anpassas till sötningsmedlet och produkten i fråga.

Av märkningen bör det då framgå hur mycket av bordsötningsmedlet konsumenten, både vuxna och barn, kan få i sig under en dag utan att överskrida ADI-värdet, acceptabelt dagligt intag. ADI-värdet anger hur mycket av tillsatsen, i detta fall sötningsmedlet, som en människa dagligen kan inta under hela sin livstid, utan att det medför någon hälsorisk. Värdet uttrycks i milligram per kilo kroppsvikt och dag. När företagaren beslutar om en sådan maxdos är det viktigt att hen också tar hänsyn till att konsumenten även kan få i sig sötningsmedlet via andra livsmedel där det får användas.

Det är företagarens ansvar att se till att konsumenten får den information som behövs för att kunna använda produkten på ett säkert sätt.

Uppgifterna som måste framgå ska vara lätta att förstå, väl synliga, klart läsbara och beständiga. De får inte på något sätt döljas, skymmas eller avbrytas av annan text eller illustration. Se artikel 13.1 i förordning (EU) nr 1169/2011.

Så ska de obligatoriska uppgifterna presenteras

Övriga märkningskrav

På förpackningar och behållare med livsmedelstillsatser kan det dessutom finnas krav på märkning med uppgifter som styrs av annan lagstiftning. Swedac (Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll) ansvarar till exempel för regler om vikt och volym och Kemikalieinspektionen har regler om hur farliga ämnen ska märkas.

Även andra mer detaljerade eller långtgående regler om presentation, klassificering, förpackning och transport av farliga ämnen och beredningar har företräde framför reglerna i artikel 21, 22, 23 och 24 i förordning (EG) nr 1333/2008. Se artikel 25 i samma förordning.

Senast uppdaterad 9 februari 2020 Ansvarig grupp SV_SL